

**Τοις Εντευξομένοις
ή
Περί Ανεξαρτήτων Αρχών**

Του κ. Κωνστ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ

*Καθηγητού Μετ. Πρ. Σπ. Παντείου Πανεπιστ. Κοιν. Πολιτ. Επιστ.,
Μετ. Πρ. Σπ. Πανεπ. Αθηνών
και Μετ. Πρ. Σπ. Πανεπ. ΝΕΑΠΟΛΙΣ, Πάφος,
Ex Ch. L., U.L. Bruxelles, Ex Int. I.I.A.P., Paris*

Οι Ανεξάρτητες(Διοικητικές) Αρχές, (Independent Regulators-Agencies, Quangos, Autorites Administratives Independantes, Autoridades Administrativas Independientes), με την τρέχουσα μορφή τους, ανάγουν την γένεσή τους στις αρχές του 20ου αιώνα (Η.Π.Α.), έκτοτε δε η σύστασή τους σε διάφορα Κράτη έχει γενικευθεί, της Ελλάδος περιλαμβανομένης.

Ως λόγοι λειτουργίας των Ανεξάρτητων (Διοικητικών) Αρχών έχουν επιστρατευθεί η εξασφάλιση της διαφάνειας περί την διαχείριση διαφόρων ζητημάτων, όπου απαιτείται η τήρηση λεπτών ισορροπιών, τις οποίες ενδεχομένως δεν είναι σε θέση να εξασφαλίσει η Δημόσια Διοίκηση ή η Πολιτική Ηγεσία του Κράτους, (π.χ. προστασία ατομικών δικαιωμάτων των Πολιτών, πολυφωνία στο χώρο των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας, προστασία του υγιούς ανταγωνισμού, αποτροπή καταχρηστικής εκμετάλλευσης δεσπόζουσας θέσης εντός της εσωτερικής αγοράς ενός Κράτους κ.ά.)

Με δεδομένη την προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία των Μελών των Ανεξάρτητων (Διοικητικών) Αρχών ετέθη το θέμα κατά πόσον η προβλεπόμενη, είτε υπό Συνταγμάτων, είτε υπό νόμων, ανεξαρτησία αυτών των Αρχών δεν εγκυμονεί κινδύνους ασοδοσίας και καταχρηστικής "αξιοποίησης" κατά την ενάσκηση των σχετικών και επί ποικίλλων θεμάτων συναφών αρμοδιοτήτων.

Επί του τελευταίου σημείου αναφέρεται εδώ σειρά σκέψεων του Εισηγητού της Κοινοβουλευτικής Πλειοψηφίας (ΠΑΣΟΚ)

κατά την αναθεώρηση του Συντάγματος το έτος 2001, ο οποίος επόνισε και τα εξής:

Οι Ανεξάρτητες (Διοικητικές) Αρχές καταδεικνύουν μία βαθεία κρίση του δημοκρατικού φαινομένου, ως συνδεόμενης με την κάμψη των δημοκρατικών αντανάκλαστικών, αφού η Εκτελεστική Εξουσία αναζητά υποκατάσταση ή βοήθεια από θεσμούς, όπως οι Αρχές αυτές.

Άραγε, με δεδομένο, ότι η Πολιτική Εξουσία έχει αποδεχθεί την αδυναμία της να είναι σε ορισμένους τομείς διαφανής, αξιόπιστη και αποτελεσματική, (π.χ. τομείς Επικοινωνίας, ανταγωνισμού, κεφαλαιαγοράς, ενέργειας κ.ά.), οι Ανεξάρτητες (Διοικητικές) Αρχές είναι αφ'εαυτών ικανές, υπό τον νομικό μανδύα, υπό τον οποίο συγκροτούνται και λειτουργούν, να προσφέρουν αξιόπιστες λύσεις;

Ανεξαρτήτως αυτών, οι Ανεξάρτητες (Διοικητικές) Αρχές, (ήτοι κρατικά νομικά μορφώματα, τα οποία ασκούν ειδική διοικητική και κυβερνητική αρμοδιότητα, μη ενσωματωμένα στην συνήθη τυπική ιεραρχία της Εκτελεστικής Εξουσίας), διακρινόμενες σε δύο μεγάλες κατηγορίες έχουν σειρά κοινών χαρακτηριστικών.

Οι δύο κατηγορίες είναι εκείνη των πέντε Αρχών, οι οποίες προβλέπονται ευθέως υπό του ισχύοντος Συντάγματος, (Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, Εθνικό Συμβούλιο Ράδιο-Τηλεόρασης, Αρχή Προστασίας του απορρήτου των τηλεπικοινωνιών, Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού, Συνήγορος του Πολίτη), και εκείνη των Αρχών, οι οποίες είναι δυνατόν να συνιστώνται με νόμο, (ενδεικτικώς αναφέρονται η Επιτροπή Ανταγωνισμού, η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων, ο Συνήγορος Καταναλωτή κ.ά.).

Σε σχέση με τα χαρακτηριστικά των Ανεξάρτητων (Διοικητικών) Αρχών αναφέρονται συνοπτικώς τα εξής:

Οι Αρχές είναι κρατικά Όργανα, εκφεύγουν του ιεραρχικού ελέγχου της Κεντρικής Διοίκησης, υποκείμενα μόνον σε έλεγχο νομιμότητας των ενεργειών τους υπό των Δικαστηρίων.

Οι Αρχές έχουν ευρύ φάσμα αποφασιστικών αρμοδιοτήτων επί ζωτικής σημασίας τομέων της κοινωνικής, οικονομικής ζωής κ.ά.

Τα Μέλη των Αρχών διαθέτουν, ως ελέχθη, προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία, (με ό,τι αυτό συνεπάγεται).

Υπό το κράτος αυτών των χαρακτηριστικών, οι Ανεξάρτητες (Διοικητικές) Αρχές, ως νέο "εργαλείο" διοικητικής οργάνωσης του Κράτους, οφείλουν να "εναρμονίζουν" την δράση τους προς τις άλλες "συνιστώσεις" των συγχρόνων Πολιτειακών Δομών, (Δημοκρατία, Κράτος Δικαίου, Κράτος Πρόνοιας κ.ά.)

Τούτο, άλλως τε, επιβάλλει και η φύση των ποικίλων αρμοδιοτήτων των Ανεξάρτητων (Διοικητικών) Αρχών δεδομένου, ότι αυτές είναι κανονιστικές, διοικητικού χαρακτήρα, και δικαστικές-επίλυση διαφορών, επιβολή κυρώσεων, προστίμων- κ.ά.

Τέλος, σε σχέση με τον έλεγχο και το κόστος της εν γένει δραστηριότητας των Ανεξάρτητων (Διοικητικών) Αρχών, τίθεται το ερώτημα της (ενδεχόμενης) υπαγωγής της υπό τον έλεγχο Σώματος, (π.χ. αντιστοίχου του Σώματος Επιθεωρητών/ Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης, Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου κ.ά.), καθώς και το ζήτημα της περιστολής των σχετικών δαπανών υπό τις παρούσες συνθήκες.¹

Β. Οι ισχύουσες ρυθμίσεις, ιδίως επί των Συνταγματικών προβλεπομένων Αρχών.

Αρχή προστασίας προσωπικών δεδομένων.

Καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των προσωπικών του δεδομένων, όπως νόμος ορίζει. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων από Ανεξάρτητη Αρχή, που συγκροτείται και λειτουργεί, όπως νόμος ορίζει (άρθρο 9Α)

1. Το έτος 2011 το κόστος λειτουργίας κατ' Αρχή ανήρχετο (ενδεικτική αναφορά) : Αρχή προστασίας προσωπικών δεδομένων 2.339.500 ευρώ. Αρχή διασφάλισης του απορρήτου των επικοινωνιών 9.051.500 ευρώ. Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού 8.442.800 ευρώ. Συνήγορος Καταναλωτή 1.525.000 ευρώ κ.ά.

Εθνικό Συμβούλιο Ραδιο-Τηλεόρασης²

**** 2.** Η ραδιοφωνία και η τηλεόραση υπάγονται στον άμεσο έλεγχο του Κράτους. Ο έλεγχος και η επιβολή των διοικητικών κυρώσεων υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης που είναι Ανεξάρτητη Αρχή, όπως νόμος ορίζει. Ο άμεσος έλεγχος του Κράτους, που λαμβάνει και τη μορφή του καθεστώτος της προηγούμενης άδειας, έχει ως σκοπό την αντικειμενική και με ίσους όρους μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων, καθώς και προϊόντων του λόγου και της τέχνης, την εξασφάλιση της ποιοτικής στάθμης των προγραμμάτων, που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης και η πολιτιστική ανάπτυξη της Χώρας, καθώς και το σεβασμό της αξίας του ανθρώπου και την προστασία της παιδικής ηλικίας και της νεότητας (άρθρο 15).

Αρχή διασφάλισης του απόρρητου των επικοινωνιών

1. Το απόρρητο των επιστολών και της ελεύθερης ανταπόκρισης ή επικοινωνίας με οποιονδήποτε άλλο τρόπο είναι απόλυτα απαραβίαστο. Νόμος ορίζει τις εγγυήσεις υπό τις οποίες η Δικαστική Αρχή δεν δεσμεύεται από το απόρρητο για λόγους εθνικής ασφάλειας ή για διακρίβωση ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων.

****2.** Νόμος ορίζει τα σχετικά με τη συγκρότηση, τη λειτουργία και τις αρμοδιότητες Ανεξάρτητης Αρχής, που διασφαλίζει το απόρρητο της παραγράφου 1.

****3.** Απαγορεύεται η χρήση αποδεικτικών μέσων, που έχουν αποκτηθεί κατά παράβαση του άρθρου αυτού και των άρθρων 9 και 9Α (άρθρο 19).

Συνήγορος του Πολίτη

****9.** Νόμος ορίζει τα σχετικά με τη συγκρότηση και τις αρμοδιότητες του «Συνηγόρου του Πολίτη», που λειτουργεί ως Ανεξάρτητη Αρχή (άρθρο 103).

2. Με δύο αστερίσκους δηλώνονται τα σημεία της αναθεώρησης του Συντάγματος του έτους 2001.

Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού

*6. Προβλεπόμενες ή διατηρούμενες στο νόμο 2190/1994, όπως αυτός ισχύει, εξαιρέσεις από την αρμοδιότητα του Ανώτατου Συμβουλίου Επιλογής Προσωπικού εξακολουθούν να ισχύουν (άρθρο 118)

Άλλες ρυθμίσεις

Όπου από το Σύνταγμα προβλέπεται η συγκρότηση και η λειτουργία Ανεξάρτητης Αρχής, τα μέλη της διορίζονται με ορισμένη θητεία και διέπονται από προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία, όπως νόμος ορίζει.

Νόμος ορίζει τα σχετικά με την επιλογή και την υπηρεσιακή κατάσταση του επιστημονικού και λοιπού προσωπικού της Υπηρεσίας, που οργανώνεται για την υποστήριξη της λειτουργίας κάθε Ανεξάρτητης Αρχής. Τα πρόσωπα, που στελεχώνουν τις Ανεξάρτητες Αρχές πρέπει να έχουν τα ανάλογα προσόντα, όπως νόμος ορίζει. Η επιλογή τους γίνεται με απόφαση της Διάσκεψης των Προέδρων της Βουλής και με επιδίωξη συμφωνίας ή πάντως με την αυξημένη πλειοψηφία των τεσσάρων πέμπτων των μελών της. Τα σχετικά με την διαδικασία επιλογής ορίζονται από τον Κανονισμό της Βουλής.

Με τον Κανονισμό της Βουλής ρυθμίζονται, επίσης, όσα αφορούν στη σχέση Ανεξάρτητων Αρχών με την Βουλή και ο τρόπος άσκησης του κοινοβουλευτικού ελέγχου.³

3. Άλλα θέματα βλ.: Ε. ΜΠΕΣΙΛΑ- ΜΑΚΡΙΔΗ : Ο Ν.2477/1997 για τον Συνήγορο του Πολίτη δεν ενισχύει την Κοινωνία των Πολιτών και δεν κατοχυρώνει την ανεξαρτησία του θεσμού. ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ, ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (Επιστ. Υπευθ. Καθηγητής Κωνστ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ). Αθήναι, 1997, τ.9 σ. 12 επόμε. Μ. Γ. ΒΕΝΕΤΣΑΝΟΠΟΥΛΟΥ : Η θεσμική διαδρομή της Ελληνικής Δημόσιας Διοίκησης. Αθήναι, 2002, σ.296.